

Recenzii

financiară (Google Venture oferă cca 40 % dintr-un fond de 2 miliarde pentru cercetări în vederea extinderii vieții).

Unul dintre „profeții” erei neumanității, în care se urmărește reprogramarea biologiei cu ajutorul nanoroboților este Ray Kurzweil¹⁰. El lucrează actualmente ca inginer la Google și crede că, în 2045, oamenii vor obține nemurirea; pentru a atinge această dată, ține un regim special zilnic: ia cca 100 de pastile, nutraceutice, care cred că îi oferă o funcționare superioară a minții și a corpului (suplimente alimentare, alimente dietetice, medicamente de stimulare a memoriei ș.a.).

Transumanității mai anticipează și realizarea unor organe umane cu ajutorul tehnicii printării 3D. Tehnologia de tip BioBots, de care ține imprimanta 3D pentru fabricarea de țesuturi organice, a fost deja prezentată pe 4 mai 2015 de către un grup de cercetători americani la Conferința anuală TechCrunch Disrupt (p. 171).

În fine, începută odată cu jocurile pe computer, explorarea lumilor virtuale se pregătește să atingă un alt nivel. Astfel, același Kurzweil estimează că, undeva pe la anul 2023, vom avea „realități virtuale absolut convingătoare”: stimularea artificială a simțurilor tactil, vizual și auditiv prin nanorobotii plasați în creier și în vasele capilare, care vor oferi omului semnale senzoriale adiționale, ca și cum ar veni de la simțurile sale naturale. În acest fel, la modul cel mai realist, vor putea fi simulate situații asemănătoare cu cele din viața reală.

Analizate într-o perspectivă creștin ortodoxă, toate aceste viziuni transumaniste își relevă potențialul demiurgic satanic. Într-un text celebru, Sf. Maxim Mărturisitorul sublinia că greșeala primordială a lui Adam a fost să vrea să fie ca Dumnezeu fără de Dumnezeu. Concepțiile utopice ale transumanismului merg pe aceeași cale. Dar dacă în locul raiului visat se află iadul? „Evanghelia transumanistă”¹¹ posedă, dincolo de succesul de fațadă, multe pericole – iar unul din meritele prof. Nicu Gavriluță este că nu ezită să le prezinte. De citit și meditat!

Drd. Colceriu Daniel-Ilie

Valerie Deleanu & Adrian Stoia, *Troițele Rășinariului*, Casa de Presă și Editură Tribuna, Sibiu, 2019, 156 p.; ISBN 978-606-781-025-7

Inițiativa Patriarhiei Române de a declara anul 2019 ca *Anul Omagial al satului românesc (al proșilor, învățătorilor și primarilor gospodari)* și *Anul comemorativ al Patriarhilor Nicodim Munteanu și Iustin Moisescu și al traducătorilor de cărți bisericești* prilejuiește

---

¹⁰ Ray Kurzweil, *Epoca mașinilor spirituale. Când computerele depășesc inteligența umană*, trad. Bogdan Chircea, Editura Paralela 45, Pitești, 2012; Idem, *Cum se construiește o minte. Secretul dezvăluit al minții umane*, trad. Bogdan Chircea, Editura Paralela 45, Pitești, 2013.

¹¹ Termenul îi aparține lui Basarab Nicolescu, „Evanghelia transumanistă”, în *Contemporanul* nr. 3 (martie 2018), text disponibil la adresa electronică <https://www.contemporanul.ro/polemice/adrian-dinu-rachieru-basarab-nicolescu-despre-evanghelia-transumanista.html> (văzut la 10.10.2018).

Recenzii

prezentarea și valorificarea vieții satului românesc, în care credința și spiritualitatea ocupă un loc de căpătâi.

Între comunitățile rurale care au pus un accent deosebit pe dezvoltarea spirituală, culturală și administrativă un loc de cinste îl ocupă Rășinariul, localitate de renume a Mărginimii Sibiului, a cărui destin este strâns legat de găzduirea episcopilor sârbi care au reorganizat Biserica Ortodoxă din Ardeal în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, de relația deosebită dintre rășinarieni și marele Andrei Șaguna, precum și de înfăptuirile unora dintre fiii de seamă ai satului: Barcienii, Octavian Goga, Emil Cioran, etc.

Investigația realizată de Valerie Deleanu și Adrian Stoia urmărește să evidențieze din bogata moștenire culturală a Rășinariului doar frumoasa tradiție de ridicare a troițelor, monumente aflate la confluența dintre spiritualitate și manifestare artistică, dintre credință și mărturisire. „Așezate la răscruce de drumuri și în locuri cu o semnificație aparte din localitate, troițele deschid drumul spre impunătoarele noastre locașuri de cult și am putea spune că sunt adevărate porți de intrare în cetatea credinței de veacuri a rășinarienilor” (p. 5).

Scurta precuvântare a Pr. Conf. Dr. Constantin Necula îi poziționează și mai precis pe cei doi cercetători pe calea descoperirii care anticipează credința, și în același timp subliniază importanța troițelor în spiritualitatea locului și semnificația lor profundă care i-a însoțit pretutindeni pe fii satului: „Crucile Rășinariului înseamnă tot atâtea semne pe răbojul timpului unei istorii umane ce pleacă dinspre Coasta Boacii și atinge Parisul ori îndepărtatul continent american... Unde au călcat rășinarieni cu pasul, au luat crucile acestea cu ei” (p. 6).

Cele patru capitole în care este structurat materialul documentar ne inițiază treptat în descoperirea acestor superbe monumente. În mod firesc, primele părți surprind elemente cu caracter general și introductiv cum este cazul primului capitol intitulat *Rășinari – fișă etnografică* sau al celui de-al doilea, denumit *Rășinari în secolul al XVIII-lea*, în care se creionează contextul politic, cultural, economic și religios în care apare practica ridicării troițelor.

Capitolul al treilea reunește sub titlul generic *Repertoriul troițelor (crucilor) din Rășinari* fișa documentară a circa 70 de astfel de monumente, fie ele edicul-icoană, fie troițe capelă sau pergolă/baldachin, cruci în zidul caselor ori stâlpi cu cruce. Acestea se găsesc atât în vatra satului cât și pe hotar, dar și în afara lui. Se evidențiază elementele de amplasare, tipologie, vechime, planimetrie, elevație, material, starea de conservare și poziția pe scala valorică.

Capitolul al patrulea, *Tipologia troițelor rășinariene*, sistematizează datele din fișe și oferă interpretarea datelor obținute, pornind de la variata literatură de specialitate, dar și de la observațiile proprii ale celor doi cercetători. Stabilirea semnificației fiecărui monument și încadrarea lui într-o anumită categorie presupune determinarea mai multor factori: „Tipologia funcțională a troițelor începe cu alegerea locului de instalare a lor, printr-o relație între loc și motivație. Fiecare troiță se personalizează prin acest raport. Motivația dominantă este cea apotropaică – purificarea locului, a spațiului, de factorii malefici, prin invocarea divinității” (p. 138).

Pornind de la locul și motivația ridicării troițelor, acestora li se acordă următoarele funcții: a) răscrucele de ulițe în vatră; b) capete de sat (de ieșire din vatră spre exterior); c) marginea granițelor hotarelor; d) spații speciale cu caracter divin, de cult și funerar (biserici, cimitire); e) punți și poduri; f) surse de apă (fântâni, izvoare) în vatră și hotar; g) guri de vărsare a apelor (în hotar); h) răscruce de căi și drumuri de hotar; i) poieni, locuri pe plai, cu rost de umanizare și

Recenzii

spiritualizare a locului; j) locuri rău famate în hotar; k) intrare în păduri, în locuri periculoase; l) pomenirea unor defuncți, locul morții unor indivizi (cenotafuri); m) pomenirea unor evenimente marcante în viața localității (eroi morți în războaie, locuri de bătălii, evenimente violente și tragice etc.) (p. 138-139).

Îndemnul final al volumului, adresat de părintele Nicolae Jianu, accentuează că troițele reprezintă memoria vie a comunității, ele semnalând — peste timp — vechile drumuri dispărute, fiind puncte de referință în hotarul satului, dar și de orientare spirituală.

Bogat ilustrat de domnul Stoia și împodobit cu schemele inconfundabile ale domnului Deleanu, volumul este încununarea unei munci asidue a celor doi cercetători. Prin eforturile lor, această parte mai puțin cunoscută a patrimoniului religios din Rășinari, este de acum înainte scoasă la lumină, printr-o excepțională lucrare de specialitate, disponibilă tuturor iubitorilor de artă creștină românească și de spirit rural autentic.

Asist. Dr. Dragoș Boicu

Teodor Baconschi, *Averea bunei educații*, Ed. Univers, 2019, 239 p, ISBN 978-973-34-1099-7

Am așteptat cu deosebit interes apariția acestui volum, promovat cu abilitate de autor pe Facebook unde suntem ”prieteni.” Motivele principale ale interesului personal instant pentru acest volum au fost două: tema abordată, anume educația și reputația autorului. Interesul pentru tema abordată se explică, în cazul meu, prin trei perspective: sunt tată a doi copii, deci interesat să le ofer o bună educație; sunt preot, deci implicat în educarea făcută de Biserică; sunt cadru didactic în sistemul academic românesc, dar și din alte țări, cu alte cuvinte parte a unui sistem care este specializat în școlirea instituționalizată. Reputația autorului este evidentă pentru oricine cunoaște cât de puțin mediul intelectual românesc: teolog laic, creștin practicant, diplomat, (fost) om politic, formator de opinie, critic obiectiv și de aceea aspru al mediului politic și cultural românesc și european. Volumul său *Răsul patriarhilor* a contribuit decisiv, cu decenii în urmă, la consolidarea interesului meu pentru teologia academică.

Cartea de față are, așa cum spune și autorul, forma unui ”eseu” (p. 234) despre ceea ce autorul alege, inspirat, să numească ”averea bunei educații.” Diferența explicită făcută între ”școlire” și ”educație” (p. 190) (adică între ceea ce în mediul german se numește ”Ausbildung”, respectiv ”Erziehung”) este una din posibilele chei de lecturare a prezentului volum al Domnului Baconschi. Câteva capitole ale volumului sunt dedicate unor aspecte aparent adiacente dar definitiv eficiente în dobândirea unei educații bine consolidate: vizita la muzee (p. 75-83), viziunea unor filme (p. 85-89), călătoriile (p. 90-96), biblioteca (publică și personală) și implicit citirea de cărți (p. 97-106), cultivarea vocației de colecționar (p. 107-110), educarea (și recreerea) prin muzică (p. 111-116), aportul ce poate fi adus educației și percepției obiective a lumii de un animal de companie (p. 119-123), rolul voluntariatului (p. 192-198), cultivarea poliglotismului (199-205). Referirile extinse la singurătate, politețe și sexualitate sunt alte trei dimensiuni importante ale educației abordate de autor. Criticile la adresa sistemului educațional românesc, a societății românești în general, a noilor îmbogățiți autohtoni, dar și prezentările obiective ale elitei academice mondiale, ale universităților din Europa de Vest și din America de